

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งได้บัญญัติแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน *ทางสายกลาง* โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทัน ต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึก ในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จะได้กำหนดให้การแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ เป็นปัญหาเร่งด่วนของชาติที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการผลักดันให้เป็น“วาระแห่งชาติ” ซึ่งคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2545 เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืนรวมถึงผู้ด้อยโอกาส ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอแต่จากเอกสารข้อมูลที่สศช. ได้จัดทำขึ้นในการประกอบการประชุมประจำปี 2546 การพัฒนาที่ยั่งยืนเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2546 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้า อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี พบว่ายังมีคนที่ยากจนที่รายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนอยู่เป็นจำนวนมากและภาวะความยากลำบากของคนยากจน ซึ่งในปี พ.ศ.2545 มีจำนวนคนยากจน ถึง 6.2 ล้านคน โดยคนยากจนส่วนใหญ่กระจุกตัวในภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้

ข้อมูลสัดส่วนความยากจนของเกษตรกรในแต่ละปีจะแปรผันกับรายได้ในภาคการเกษตรและระดับราคาสินค้าที่เกษตรกรขายได้เป็นหลัก

จากปัญหาความยากจนและภาวะหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐบาลให้ความสนใจและมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งนั้น ในภาคชนบทซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมการที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกร ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีก็ต้องดำเนินการยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกร ตลอดจนการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของเกษตรกร จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ ต่อการประเมินศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรโดยเกี่ยวเนื่องไปถึงการวางแผนส่งเสริมการยกระดับรายได้ของเกษตรกร อันจะนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและการขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไปได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่มุ่งส่งเสริมให้ฐานเศรษฐกิจของประเทศแข็งแกร่งและขยายตัวได้อย่างมีคุณภาพ

อนุสนธิจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและความต้องการขจัดปัญหาความยากจนให้กับกลุ่มเกษตรกรในชนบท จึงได้เชื่อมโยงและให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับลำไย พืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ – ลำพูน ซึ่งปัจจุบันได้มีการใช้สารไปแตสเทียมคลอเรตกระตุ้นให้ลำไยออกดอก เพื่อให้มีลำไยออกนอกฤดูกาลและให้ลำไยในฤดูกาลมีการผลิตดอกออกผลกันอย่างแพร่หลาย แต่สภาพการณ์ของตลาดลำไย ทั้งลำไยสดและลำไยอบแห้ง ซึ่งต้องอาศัยตลาดต่างประเทศและการส่งออกเป็นหลักในการจำหน่าย โดยมีการส่งออกไปยังประเทศจีน ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ มีจีนและฮองกงเป็นตลาดที่สำคัญ ก็เริ่มจะมีอุปสรรคปัญหาการค้าการจำหน่ายมากขึ้น เพราะจีนได้มีการขยายพื้นที่การปลูกลำไยออกไปเป็นจำนวนมาก เพื่อลดการนำเข้าลำไยจากต่างประเทศและการอ้างถึงการตรวจพบสารเคมีตกค้างเมตามิโดฟอสในลำไยไทย และใช้เป็นข้อห้ามนำเข้าลำไยจากไทย ซึ่งถือว่าเป็นการใช้มาตรการกีดกันสินค้ารูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่ภาษี (non tariff barrier) ของจีนกับสินค้าจากไทย (เปรมปรี ฌ สงขลา, 2546: 130)

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนาลำไยส่งออก ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปรากฏว่าผลผลิตลำไยไทยมีการบริโภคในประเทศเพียง 15 % นอกจากนั้นก็คือการส่งออก ทั้งลำไยสดและอบแห้ง หรือลำไยแปรรูปในรูปแบบต่างๆ โดยมีจีนและฮองกงเป็นตลาดหลัก ที่สำคัญ ทั้งนี้ มีข้อมูลการคาดคะเนปริมาณการส่งออกผลผลิตลำไยซึ่ง สกว.

คาดว่าจะมีปริมาณลำไยสดคงเหลือ (over supply) ในฤดูร้อยละ 45 ของผลผลิตทั้งหมด ในส่วนของลำไยอบแห้งรัฐต้องเข้ามาตรึงราคา โดยการรับจำนำลำไยอบแห้งทิ้งเปลือก เพื่อไม่ให้ราคาลำไยตกต่ำซึ่งรัฐต้องใช้งบประมาณไปเพื่อการนี้เป็นเงินงบประมาณ ปีละ 2,000 กว่าล้านบาท (วรรณภา เสนาดี, 2546: 62 - 63)

ในเขตพื้นที่ตำบลสันติสุข กิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเป็นเกษตรกรทำสวนลำไยและมีรายได้จากผลผลิตของลำไยเป็นหลัก การที่ราคาลำไยตกต่ำหรือผลผลิตจากลำไยไม่ได้ราคาที่สูง หรือต่ำกว่าต้นทุนการผลิตได้ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินและเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจต่อเกษตรกรชาวสวนลำไยเป็นอย่างมาก ความเกี่ยวข้องของการใช้สารกระตุ้นการออกดอกของลำไยเพื่อเพิ่มผลผลิตของลำไยในฤดูกาล หรือสร้างผลผลิตนอกฤดูกาลโดยหวังว่าราคาลำไยจะสูงกว่าในฤดูกาล ก็ล้วนแต่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจรายได้ และรายจ่ายของภาคครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนลำไยอย่างไรหรือไม่ จึงควรที่จะได้มีการศึกษาถึงข้อมูลและผลกระทบจากการใช้สารไปแตสเชื่อมคลอเรตโดยละเอียดและลึกซึ้ง เพื่อจักได้ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายสำหรับพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจการเกษตรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและภาวะหนี้สินของเกษตรกร ที่เกิดจากการใช้สารไปแตสเชื่อมคลอเรตกระตุ้นการออกดอกของลำไย ซึ่งเป็นการศึกษารายได้และรายจ่ายในการผลิต ของเกษตรกรชาวสวนลำไย

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ที่เกษตรกรได้รับจากการใช้สารไปแตสเชื่อมคลอเรตกระตุ้นการออกดอกของลำไย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบสาเหตุปัญหา ภาวะหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนลำไยว่าเกิดจากการลงทุนในการใช้สารเคมีกระตุ้นการออกดอกของลำไยหรือจากสาเหตุอื่น เพื่อจะได้ดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาคือได้ตรงจุด

1.3.2 เป็นข้อมูลในการใช้สารเคมีของเกษตรกรสำหรับการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

1.3.3 ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพทำสวนลำไยได้ต่อไป

1.3.4 เป็นการเสนอแนะแนวทางแก่เกษตรกร ในการปรับปรุงและพัฒนา
การผลิตลำไยให้เกิดประสิทธิภาพ

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1.4.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ผลที่เกิดจากการใช้สารโปแตสเซียม
คลอไรด์ กระตุ้นการออกดอกของลำไยที่มีต่อรายจ่ายและรายได้ของเกษตรกร

1.4.2 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรชาวสวนลำไยตำบลสันติสุข กิ่งอำเภอดอยหล่อ
จังหวัดเชียงใหม่

1.4.3 รายจ่าย หมายถึง รายจ่ายที่เกษตรกรใช้จ่ายในการทำสวนลำไย

1.4.4 รายได้ หมายถึง รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการจำหน่ายผลผลิตลำไย